

Piirid minus eneses – kes ja kas kehtestab

Tänase kohtumise teema on tihedalt seotud mõistega “ühtsus, ühtekuuluvus”, alustades sellest ühtusest, mis saab alguse juba meie eneste südames.

Sest kõik kurjus ja lahkmeel tuleb inimese südamest iga kord, kui süda kaotab sisemise rahu ja ühtsuse (Mt 12,34).

Nõue, et meil oleks Jumala jaoks poja süda, ligimese jaoks ema süda ja iseenese jaoks kohtumõistja süda, tuletab meile meelde, et nii kaua kui inimene elab, peab ta lakkamatult võitlema, et võita esmalt iseennast. Inimese esimene ja suurim vaenlane on inimene ise, õel ja salakaval enese suhtes. Sest ta ei kuula teist inimest, ta kuulab seda, mida ütlevad talle tema enese mõtted. Senikaua kui inimene annab järele oma “mina” pettustele, ei saa ta siseneda sellesse “armu ilma”, millest räägib püha Paulus. Esimeseks Armu tegutsemise ilminguks on “mina” külgetõmbe nõrgenemine inimvaimule. Armu toimel on ka igapäevased toimetused haaravalt lihtsad, samal ajal kui parimadki ettevõtmised kujunevad raskeks ja vaevaliseks, kui neid tuleb ellu viia “mina” kõige suhtes kurdi tahte all.

Olla kristlane tähendab esmalt isiklikult liituda elava Jumalaga, kes on ennast täielikult ilmutanud Jeesuses, oma Pojas, oma Kristuses, see tähendab oma Messias. Seega ei saa vaimulikku elu muuta lihtsalt ühiskondlikuks eetikaks ega taandada kristlikku elukogemust üksnes filantroopiaks või väärtushoiakute süsteemiks, mille eesmärgiks on lihtsustada ühiskonna head toimimist. Meie esmaseks kutsumuseks on “pühendada iseenaast, üksteist ja kogu meie elu Kristusele, meie Jumalale”.

Olla Kristuse jänger tähendab olla vaba mees või naine, keda ähvardused ei kohuta, keda raha eest ei osteta, keda harjumused ja kired ei ahelda. Inimene, kelle käitumist ei dikteeri grupimoraal või ühiskondlik konformism, vaid Jumala Sõna, mis on vabal tahtel vastu võetud ja omaks tehtud. Nii, et sellest Sõnast saab meie keel, et Ta korrastab meie mõtteid, et Ta kujundab ja muudab inimese liiga kalestunud südant. Seda kõike saavutatakse Püha Vaimu juhatusel piiblilugemiste kaudu. Pühakiri võimaldab meil astuda sügavasse ja väga lähedasse osadusse Jumala – Isa, Poja ja Püha Vaimuga. Pühakirja läbi avanevad inimese süda ja vaim Jumala Armastuse suurele salasusele; Jumal-Isa salasusele, kes otsib lakkamatult võimalust luua väga lähedane ja sügav osadussuhe iga inimesega ning iga inimene on Tema väsimatu ja lõppematu Armastuse objekt.

See on märksa enam kui hetkeline, emotsionaalne usukogemus, mis lubab pääsemist, tervist ja jõukust läbi andide ja askeesi. Viimasel kohtupäeval küsib Jeesus meilt, millist Jumalat me oleme kummardanud: kas edu ja isiklike ambitsioonide ebajumalat või Jumal-Isa, kaastunde Jumalat, kes on täis õrnust kõigi suhtes, kes otsivad eeskätt õndsakskiitmiste voorusi, südamepuhtust ja rahu maailmale? Seega on oluline suuta vahet teha heal ja kurjal; kestval ja kaduval, tõelisel elul ja näilisel elukorraldamisel.

Juba sellise seisundi poole püüdlemine tähendab, et oleme hakanud elama. Alguses on usk. Usk sünnitab armastuse. Armastusest sünnivad head teod, mis omakorda annavad meile võimaluse jõuda lähemale Jumala nägemisele. "See nägemine sünnib südame tasandil. Seepärast on öeldud, et need, kes "on puhtad südameelt, saavad näha Jumalat". See ei toimu mitte tulevasel ajastul, Jumalariigis, vaid juba siinses ajas. Kui Jumala Armastus leiab endale asupaiga sinus, kui sa oled teadlik, et Tema sind armastab, saad sa vabaks kõigest (1.Kor 7,29-31). (Liibanoni mäe metropoliit Georgios Khodr, SOP 243, Pariis 1999, lk 33-34)

Nii käituda ei tähenda maailmast lahkuda, aga ükski kristlane ei tohi kunagi unustada, et ta elab juba praegu ka Jumalariigis, mis valitseb tema südames. Ta ei ela enam selle maailma palge järgi, sest ta kannab Kristuse palet.

Kahtlemata väidetakse meile vastu: "Te unustate, et me elame kurjas, valelikus, alatus, riikalikus, himuras ja muutlikus maailmas." Me teame seda, aga mis meisse puutub, siis tahame näha koorumas uut maailma, soovime, et inimesed saaksid uueks looduks. Maailmal, milles me elame, on oma loogika ja meil, kes me püüdleme Jumalariigi poole, on oma loogika ning me teame, et meid hakatakse taga kiusama ja et meil tuleb seetõttu üle elada palju "ahistusi". Püha Paulus tuletab oma kirjas roomlastele (5, 3-5) meile ikka ja jälle meelde: "ahistamine soetab kannatlikkust, kannatlikkus kõlblikkust, kõlblikkus lootust, aga lootus ei jäta häbisse".

Lihtsamalt öeldes: pole olemas elu ilma pingutuseta. Iga pingutus on ristilöömine, need, kes on nõustunud ristile minema, on valinud oma tasu – ülestõusmise ja juba alates siit maailmast.

Ka Jumala loogika on lihtne. Tema palub meil tunnistust anda. Aga tunnistuse andmine tähendab näha Jumalat siin ja praegu ja olla selle tunnistaja. Hoiatage siis Issandat ikka oma silmade ees ja Ta on alati su paremal käel ega lase sul kõikuda (Ap 2,25) ning maailm ei pimesta sind, et sind neelata.

Tõepoolest, mis on väärt terve maailm, kui see maailm on ennast ilma jätnud andidest, mis tulevad ülevalt? Üksnes jumalik valgus, kui ta elab inimeses tuleleegina ja saab inimese enese eluks, võib vabastada ta surmast ja kuulutada talle veenvalt Jumala võitu ülestõusmises.

Teisiti öeldes: kõik saab alguse Jeesusest ja kõik jõuab lõpuks Temasse välja. Tema võtab enda kanda kõik inimesed. Ta on ühtaegu see tohutu mõõtmatus, mille liikmed me kõik oleme ja samal ajal Sõber, kes võtab vastu igauhe, kes armastab igauht ja nagu ütleb patriarh Athenagoras, kes eelistab igauht. Seepärast ei kõhkle püha Paulus kirjutamast: "Teie ei ole iseenese päralt, sest te olete kallilt ostetud", see tähendab ostetud Jeesuse Kristuse ohvri hinnaga. Ja ta lõpetab sellise üleskutsega: "Austage siis Jumalat oma ihuga (või oma ihu läbi)" (1Kor. 6,19-20).

See üleskutse või see hoiatus kehtib eriliselt just tänapäeva tööelu kohta, mida suurem enamus meie seast elab. Selle asemel et lasta endast võitu saada kiusatusel teha enesele ebajumal oma plaanidest, oma tööst, oma ambitsioonidest, oleme

ennekõike kutsutud käima taevase kuningriigi teed, tegutsema silmas pidades oma päästet, muutma intensiivsemaks ja sügavamaks oma vaimulikku elu, see tähendab oma elu Jumala Vaimus. Ning lõppkokkuvõttes oleme kutsutud tooma kogu oma elu kiituseohvriks Jumala auhiilgusele.

“Nendelt, keda on haaranud tõeline töökirg ja kes on oma erialasest tegevusest sõltuvuses nagu mõnest kangest mõnuainest, nõuab oma elu selline ohvriks toomine tohutut pöördumist, sisemist vabanemist, täielikku suunamuutust. See nõuab esmalt meelearandust südame tasandil. Ja esimene samm sellel meelearanduse ja tööelust pöördumise teel puudutab meie perekonda, abikaasade vahelisi suhteid ja suhteid lastega...” (Jean Breck, SOP, Pariis 1998, lk 20)

Seega, kiita Issandat oma ihuga või oma ihu läbi tähendab, et Jumal tahab, et mitte midagi ei läheks kaotsi, aga Ta tahab ka, et meie muudaksime oma kavatsusi ja viisi, kuidas me asju kasutame, ning et kõige selle puhul, mida me oma igapäevaelus kasutame, oleks määrav puhtus, rikkumatus.

Selles tuleneb kolm nõuet.

Esimene nõue: proovida vastavusse viia, niipalju kui see vähegi võimalik, oma sõnad ja teod.

Me ei saa muuta maailma kulgu. Sõjad ja patt jäävad siin võidutsema. Realistlikult võttes peaksime nõustuma, et maailm on alati selline olnud ja selliseks ka jääb. Aga realism ei tohi tappa lootust, nagu see ei tohi ka vähendada või lõppu teha meie pingutustele: maailma pale, me teame seda, jääb alati samaks. Aga muuta tuleb maailma korda ja maailma vaimu. Pühakirjas ei ole kusagil öeldud, et oma teisel tulemisel leiab Jumal eest parema maailma. Aga see ei tohi meilt ühelgi juhul ära võtta vastutust tegutseda maailma paremaks muutmise nimel ja tuua teised, kes on meie vennad ja õed, uuesti sündimisele tõe läbi, mis on meie sees. Ei tohi kunagi unustada, et meie maailm elab mitmel tasandil. Valgus on siin kõrvuti pimedusega. Kristlane peab väsimatult valgustama pimedust ja laskma valgusel enda ümber särada. Võttes omaks Jumala plaanid, võtab maailm omaks ka Jumala meetodid.

Teine nõue: proovida võimalikult vähe teisi arvustada.

Ärgem kohelge teisi nii, nagu me ei teha, et meid koheldakse. Nemad armastavad Kristust omamoodi, neil ei jää puudu ei pühadusest, iluloomisevõimest ega usutarkusest. Meie asi pole hukka mõista, vaid tunnustust anda ja jagada. See võib nii meie eneste kui ka teiste jaoks kaasa tuua suure sisemise süvenemise.

Ja veel. Teist inimest tunneb Jumal üksi. Tema üksi on kohtumõistja. Pole meie asi Tema asemel ette kuulutada viimset kohtupäeva ning veelgi vähem olla seal kohtumõistja.

“Kahtlemata on realiste või neid, kes väidavad end seda olevat, kes kuulutavad ennast psühholoogilise ja psühhiaatrilise analüüsi õpetajateks, aga sageli on nad

lihtsalt eelarvamustest mõjutatud inimesed. Oletagem, et nad võivad paljastada mõningaid seiku või isegi kõike analüüsitava isikusse puutuvat. Kas tähendab see siis tõesti, et kogu selline asjatamine tuleb südamest? Kui inimene ei saa anda hinnangut omaenese südamele, sest ainult üks, Jumal ise, saab läbi katsuda südameid – sealhulgas minu südant – ja neerusid, kuidas saan siis mina endale lubada uurida teise inimese kõige sügavamaid saladusi, olenemata tema sõnadest või käitumisest? Inimene on salarus, mille sügavusi saab läbi katsuda üksnes Jumal, kes inimese on loonud. Ja samast loogikast lähtudes – ka iga patune on salarus. Mulle ei ole antud terveks ravida patuse haavu. Hetkel, mil ma aitan kaasa tema murdmisele, murdun ma ise.” (Liibanoni mäe metropoliit Georgios Khodr SOP 241, Pariis 1999, lk 33)

Kolmas nõue: anda Püha Vaimu tegevusele ajaloos tagasi avatud ja loov dimensioon.

Vaim, kui Ta on otsustanud puhuda, leiab selleks alati talle omase viisi. Ja Vaimu väljendumine ei piirdu üksnes mõistuse valdkonnaga. Mõistus, mis ei väisa südant, et sealt valgustust saada ning ära tunda omaenese piire ja nõrkust, muutub üha happelisemaks ja rahuldub üksnes asjade salvestamisega, ei enam. Süda on see, mis asju omavahel ühendab.

Ma tahan sellega öelda, et iga inimene on tähtsam kui tema töö. Iga organisatsioon siin maailmas, mis piirdub ainult maailma vaimuga, saab hukka koos maailmaga. Tuleb tunnistada, et meiegi Kirikutes on aegajalt ette tulnud silmapaistvaid tegusid ja õitsvaid institutsioone, mis ometi on osutunud võõraks Pühale Vaimule.

Samuti vajavad ka inimesed, isegi kõige sügavamas kõrbes, et neid armastatakse. Aga kes võib väita end nii talitavat, kui ta ei usu Jumalasse, kui ta ei mõista, et on Jumalas ega näe kogu elu Tema pilgu läbi? Ütle siis enesele, et su vend parandab meelt ainult siis, kui sa teda armastad. Seega tuleb teda armastada, tunnistada, et ta on parem kui sina; tunnistada, et iga patune, iga kurjategija, iga kõlvatu on parem kui sina, sest sind on kutsutud nägema pahesid sinus eneses ja mitte kunagi teistes. Kordan veel: kuna teist inimest tunneb ainult Jumal, võib ainult Jumal tema üle kohut mõista!

Te küsite, kuidas on siis lood ühiskondliku õigusemõistmisega, inimliku või isegi kirikliku kohtumõistmisega? Kuidas määrata eneses kindlaks piirid selle vahel, mis lubatud ja selle vahel, mis lubamatu, selle vahel, mis võimalik ja selle vahel, mis võimatu?

Ma vastan teile. Ühes oma nägemuses kohtas püha Hieronümos Issandat, kes küsis temalt: Mida sa mulle täna annad, Hieronümos? – Ma annan sulle, Issand, oma palved. – Hästi, ütles Issand, aga veel? – Ma annan sulle oma askeesi. – Väga hea, ütles Issand, ja veel mida? – Issand ma annan sulle kõik oma palves veedetud ööd. – Väga hea, Hieronümos, ja mida sa mulle veel annad? – Issand, ma annan sulle kogu oma armastuse nende vastu, kes mind vaatamas käivad. – Suurepärase, ütles Issand, ja veel? – Oh, Issand, ütles Hieronümos, ma ei tea, enam pole mul midagi... – Oled sa

kindel, Hieronümos? – Aga muidugi, hüüatas Hieronümos. Siis ütles Issand Hieronümostele: on midagi, mida sa mulle ei andnud, need on sinu patud.

Selles on kokku võetud kõik see, mida kogesid Samaaria naine ja Sakkeus, kes andsid Issandale oma patud. Ja see ongi meie kogemus; Issand ootab, et tuleksime sellistena, nagu oleme: vaeste, nõrkade, pidetute ja löödutena ning ütleksime Talle: “Ma tean, et Sa mind armastad ja ma tulen sellisena nagu ma olen, võia mu haavad oma halastuse palsamiga”.

See on võimalik ainult siis, kui astume alandlikkuses Jumala pilgu ette. Alandlikkus ei ole selline voorus, mis meile iseenesest omane on, seda ei ole kerge saavutada. Alandlikkus on vastumürk kõrkusele, millest inimene alates Aadamast kuni aegade lõpuni on märgitud.

Seepärast “on tõeline kõrkuse ravi alandlikkus. Alandlikkus saab olla ainult Jumala kingitus, mis saab alguse sellest päevast, kui meil peatub Tema pilk täis armastust, millised ka poleks meie Issandaga kohtumise asjaolud. On vaja, et ühel päeval meie elus Issand kohtuks meiega, räägiks meiega, armastaks meid nii, et me mõistaksime mitte mõistuse, vaid südamega, et meid armastatakse... See on väga oluline, sest lakkamatult saadab meid kiusatus langeda meeleheitmesse või tõsta mässu, nähes oma nõrkust, milline see ka poleks. On hetki, mil me ei kannata kui sellest räägitakse, mil me ei talu seda enam. Aga me teeme vea, kui valime vastuhakkamise või lootusetuse tee – umbtee, mis viib olematusse”. (Isa Siimeon Cossec, SOP 225, Pariis 1998, lk. 26)

Me peame võitlema oma kirgede, nõrkuse ja patuga, aga saame seda teha ainult siis, kui oleme tõeliselt saanud tunda Issanda halastust ja alandlikkuse armu. Ainult siis saame tõeliselt meelt parandada ja pöörduda.

Seega on väga tähtis, et harjuksime palvetama, sest palve õpetab meile, kuidas Kristus laseb igäühel osa saada oma Armastusest oma võimetest lähtudes.

Kõik meie elus saab alguse meie võimest ja soovist palvetada. Palvetades oleme alati käesolevas hetkes, ehkki muidu on meil ikka kiusatus elada kas minevikus või tulevikus. Seega me vajame igapäevast palvet, mis tooks meid tagasi maa peale, tagasi tegelikkusesse, sinna, kus Jumal kutsub meid teostama oma elu, oma suhteid ja oma vastutust teiste suhtes, et palvest saaks alusmüür kõigele sellele, mis me oleme, mida me ütleme, kõigele sellele, mida kujutab enesest meie tunnistuse andmine maailmas ja maailma jaoks Jumala, meie Isa, nimel.

Niiviisi, nähes ennast Jumala valguses, võime Issandale lõpuks öelda: “Puhasta mind ja aita mul ennast muuta või pigem muuda mind, aita mul olla lakkamatult pööratud Sinu poole, tagasi vaatamata.”

+ Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit